

ปัจจัยการดำรงชีวิตของครูที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี

Factors in Living Condition of Teachers Affecting Quality of Basic Education in Chanthaburi

ชญาดา ร่วมโพธิ์ธีร์ และ มลฤดี วัฒนอังกูร

Chayada Roumphoree and Monradee Wattanaungoon

สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจันทบุรี

E-mail: chayada_wan@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการดำรงชีวิตของครู 4 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่เบื้องต้นของครูเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย และการพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ครูเกิดความเครียด กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ข้าราชการครู และครูอัตราจ้าง ในพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำนวน 345 ราย โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าไค-สแควร์

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ มีภาระหนี้สินตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป ปัญหาที่ทำให้ครูเครียดเกิดจากภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ นอกเหนือจากงานสอน เช่น งานเอกสารหลักฐาน การทำผลงานวิชาการต่าง ๆ และการที่ต้องไปอบรมบ่อย ๆ รวมถึงปัญหาหนี้สิน ครูมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในทุก ๆ ด้าน ครูมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านครอบครัว การเป็นครูทำให้ครอบครัวภาคภูมิใจ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ครูมีความสุขเวลาสอนหนังสือ มีความคิดเห็นในระดับปานกลางในด้านบทบาทหน้าที่ ด้านเศรษฐกิจครูมีความคิดเห็นในระดับน้อย มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ส่วนคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ครูปฏิบัติตัวได้อยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งเรื่องสุขภาพร่างกายและการพึ่งพาตนเอง จำนวนหนี้สินมีความสัมพันธ์กับช่วงอายุ และอายุการทำงานของครู ปัญหาที่พบ ครูมีภาระงานอื่นมากเกินไป ครูขาดจริยธรรม มีภาระหนี้สินมาก ควรพัฒนาครูในสาระเกี่ยวกับการสอน กระตุ้นให้ครูควรรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง

คำสำคัญ: ปัจจัยการดำรงชีวิต, ครู

Abstract

The purposes of the research were to study the 4 factors of teachers' living condition: family, role and duty, social and environment and economy. The study focused on the living condition, economic self-reliance, the problems and obstructions causing stress. The participants in the research were the government teachers and employed teachers in Chanthaburi in total 345 persons. Instrument of the research was the questionnaires. The statistics used in the research were the percentage, mean, standard deviation and Chi-square.

The result showed that most of the teachers had more than 500,001 baths of debts. The problems giving stress to the teachers are their additional responsibilities such as the document work, other academic performance, frequent training sections and debts. According to the result, teachers

have the good attitudes toward their occupation. The highest satisfaction levels of factor in teacher living condition were family and social and environment. The teachers obtained honor and fame for their family in aspect of family and they enjoyed teaching in aspect of social and environment. The moderate satisfaction level was role and duty factor and the least satisfaction level was economy. Most teachers perceived that they received insufficient income. However, most of the teachers perform well accordingly to their role including in term of the health care and self-reliance. The important problems of the teachers were large amount of additional responsibilities, lack of moral and large amount of debt. The result also showed that the amount of debt correlated to the age and the working period of the teachers. Therefore, the teachers should consistently develop their teaching skills and become aware of their role and duties as a good teacher.

Keywords: living factors, teachers

1. บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 - ฉบับที่ 10 ได้มุ่งเน้นแนวคิด “คนเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา” ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออก ส่งผลให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ มีความเจริญทางวัตถุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งก็ไม่ได้แปลว่า ชีวิตคนไทยและสังคมไทยมีความสมบูรณ์พูนสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง หากแต่วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมไทยก็เริ่มเปลี่ยนแปลงพร้อมกับความไม่มั่นคงของครอบครัว ชุมชน และสังคม จากความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นในแง่ของเศรษฐกิจ โดยมองข้ามความสำคัญของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันจึงหันมามุ่งเน้นคนเป็นจุดศูนย์กลางการพัฒนา โดยเฉพาะการศึกษาไทยที่มีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมกับเด็ก ซึ่งเป็นอนาคตสำคัญของชาติ การให้ความสำคัญกับการศึกษาตามนโยบายของภาครัฐ แต่กับมองข้ามบุคคลสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนการศึกษาของไทย ก็คือครู หน้าที่ของครูในการเป็นแบบอย่างที่ดี คอยอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ทุก ๆ ด้าน ซึ่งสำคัญมากสำหรับการศึกษาในขั้นพื้นฐาน หรือระดับประถมศึกษา คุณภาพการศึกษาของไทยเกิดได้จากคุณภาพของครู ซึ่งครูมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน มีปัจจัยการดำรงชีวิตที่หลากหลาย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การแผ่ขยายของวัฒนธรรมบริโภคนิยมเข้ามา ส่งผลต่อการบริโภคที่มากกว่ารายได้ เกิดความไม่สมดุลของรายได้และรายจ่าย ทำให้เกิดปัญหาภาระหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ปัญหาหนี้สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในขณะที่ครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน แต่สังคมให้ความสำคัญกับครูไม่มากเท่าที่ควร ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของประเทศชาติลดลง ไม่เกิดการพัฒนาศึกษา ปัจจัยในการดำรงชีวิตของครูทั้งในด้านครอบครัว บทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่ครูอาศัยอยู่ เจตคติต่ออาชีพของครู รวมถึงศึกษาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่เบื้องต้นเกี่ยวกับการมีสุขภาพดี และการพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจของครู ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ครูเกิดความเครียดซึ่งจะมีผลกระทบต่อภารกิจชีวิตของครูและคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of needs)

มาสโลว์เชื่อว่า ความต้องการของมนุษย์สามารถจัดลำดับขั้นได้ และเชื่อว่าเมื่อความต้องการในลำดับใดบรรลุผลแล้ว ก็จะไม่เป็นตัวจูงใจอีก แต่ความต้องการในลำดับขั้นสูงขึ้นไป จะเป็นตัวจูงใจแทน โดยมาสโลว์ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการเป็น 5 ขั้น โดยแต่ละขั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ลำดับขั้นที่ 1 ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) ความต้องการขั้นต่ำสุดของมนุษย์ เป็นขั้นพื้นฐานที่ขาดไม่ได้ ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยและการพักผ่อน เป็นต้น เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐานแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นไปอีก และความต้องการดังกล่าว จะเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมของมนุษย์ต่อไป

ลำดับขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการในระดับขั้นต่อมา เมื่อได้รับการตอบสนองจากขั้นแรกแล้วจนเป็นที่น่าพอใจ ก็จะเกิดความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านนี้แบ่งเป็น 2 แบบ คือ ความปลอดภัยทางร่างกาย เช่น ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ โจรผู้ร้าย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เช่น ความมั่นคงในงานที่ทำหรือมีหลักประกันต่าง ๆ ในการทำงาน โดยมีบ้านเช่าบ้านอยู่ หรือได้รับเงินชดเชยในการเลี้ยงชีพ เป็นต้น

ลำดับขั้นที่ 3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ความต้องการระดับนี้จะมีลักษณะเป็นนามธรรมมากขึ้น ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคม ต้องการที่จะเข้าไปมีความผูกพันในสังคม ต้องการที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม รวมถึงความต้องการที่จะมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้นด้วย เช่น ต้องการที่จะร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมงาน หรือมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ซึ่งความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อความต้องการขั้นที่สองได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว

ลำดับขั้นที่ 4 ความต้องการการยกย่องและยอมรับ (Esteem Needs) ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับการเคารพยกย่องในสังคม ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความรู้อิทธิพลความสามารถ ต้องการเป็นผู้ที่มีความสามารถ ทักษะ หรือความชำนาญด้านต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกส่วนตัว หรือความรู้สึกภายใน ที่เป็นเครื่องชี้ถึงความมีชื่อเสียง เกียรติยศของตนเอง ความต้องการในขั้นนี้จะมีค่าสูงกว่าความต้องการทางสังคม ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางสังคมได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจแล้ว

ลำดับขั้นที่ 5 ความต้องการประจักษ์ในคุณค่าของตนเอง (Self-Actualization) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ หรือความสมหวังในชีวิต อยากทำ อยากเป็นในสิ่งที่ตนหวังไว้ ฝันไว้ได้ทำอะไรรวมตามที่ตนต้องการจะทำ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำและหวังที่จะทำ ความต้องการขั้นนี้ถือเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ความต้องการขั้นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว บุคคลที่จะเกิดความต้องการขั้นนี้จึงมีไม่มากนัก เพราะปกติการที่คนเราจะได้รับตอบสนองความต้องการในแต่ละขั้นอย่างพอเพียงนั้นยาก และปกติคนส่วนใหญ่จะมีความต้องการเพียงขั้นที่สี่เท่านั้น ความต้องการขั้นนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่ได้รับการประสบความสำเร็จในการตอบสนองความต้องการลำดับขั้นต้น ๆ เป็นอย่างดี ก็เกิดความพยายามและ มองเห็นว่า ความต้องการขั้นนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายจะต้องเอาชนะ จึงเกิดความมุ่งมั่นที่จะหาทางตอบสนองความต้องการนี้ให้ได้

หลักการที่สำคัญของทฤษฎีนี้อยู่ที่ว่า มนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการลำดับใดลำดับหนึ่ง จนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์ก็จะเกิดความต้องการในลำดับขั้นถัดไป และความต้องการของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ดังนั้น การที่จะจูงใจคนที่ทำงานให้ได้อย่างถูกต้องนั้น ฝ่ายจัดการต้องทำการศึกษาให้เข้าใจว่าคนที่เราต้องการจะจูงใจต้องการอะไร และสามารถจัดให้อยู่ในลำดับขั้นไหนจะได้ตอบสนองได้ถูกต้อง (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. 2548: 205-207 อ้างอิงจาก ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. 2542: 107-110)

การศึกษาคือ ปัจจัยที่ 5 ของชีวิต

การศึกษา คือ การสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบกิจการงานอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงามทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากความจำเป็นด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ 5 ของชีวิต เป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหา

ทุก ๆ ด้านของชีวิต และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต ในโลกที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลง ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็ว เช่นเดียวกัน การศึกษา

ยังมีบทบาทและความจำเป็นมากขึ้นด้วย การศึกษาที่จะช่วยให้ทุกคนมีชีวิตที่ดีมีความสุข จะต้องมึลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่ให้ความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เช่น ความรู้และทักษะทางด้านภาษา การคิดคำนวณ ความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เป็นต้น สภาพปัจจุบันมีความจำเป็นต้องสนับสนุน

ให้ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี จึงจะเพียงพอกับความต้องการและความจำเป็นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

2. การศึกษาทำให้คนเป็นคนฉลาด เป็นคนมีเหตุผล คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และรู้จักวิธีแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อการทำงานอาชีพ

3. การศึกษาต้องสร้างนิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยเฉพาะนิสัยรักการเรียนรู้ และนิสัยอื่น ๆ เช่น ความเป็นคนซื่อสัตย์ขยันอดทนรับผิดชอบ เป็นต้น

4. การศึกษาต้องสร้างความงอกงามทางร่างกาย มีสุขภาพพลานามัยที่ดี รู้จักรักษาดนให้แข็งแรงปลอดจากโรคภัยไข้เจ็บและสารพิษ

5. การศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว เห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยสร้างสังคมที่สงบเป็นสุข รักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

6. การศึกษาต้องทำให้คนมีทักษะการทำงานอาชีพ ที่เพียงพอกับการเข้าสู่การทำงานอาชีพ รู้จักการประกอบอาชีพ และรู้จักพัฒนาการทำงานอาชีพ

ทั้ง 6 ประการ เป็นพื้นฐานทางการศึกษาที่จำเป็นที่คนจะต้องได้รับรู้อย่างทั่วถึงทุกคน ถ้าทุกคนได้รับอย่างครบถ้วนเพียงพอ ก็จะทำให้เกิดทักษะ ลักษณะและนิสัยที่พึงประสงค์ได้ การศึกษาจึงไม่ใช่สิ่งจำเป็นเพียงสำหรับคนบางคน แต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่ขาดความพร้อมในปัจจุบันต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพยิ่งมีความจำเป็นมากที่สุดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาบุคคล ให้เป็นมนุษย์ที่มีสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 5)

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดที่เกี่ยวข้องกับงาน

ปัจจัยหลายอย่างที่นำมาซึ่งความเครียดที่เกี่ยวข้องกับงาน (occupational stress) ที่จะนำไปสู่ชีวิตการทำงานที่ด้อยคุณภาพอาจจะมีนับไม่ถ้วน แต่ Sutherland and Cooper (1998) ได้รวบรวม และแยกประเภทของสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดที่เกี่ยวข้องกับงานไว้ 6 หัวข้อใหญ่ ๆ นั่นคือ สาเหตุที่มาจาก

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพในการทำงาน ที่ไม่สนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคล อาทิ สถานที่ทำงานที่มีเสียงดังจนเกินไป ไม่มีการระบายอากาศที่ดีเพียงพอ สกปรกรกรุงรังแสงและอุณหภูมิ ที่ไม่พอเหมาะและไม่เอื้อต่อการทำงาน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวงานที่ได้รับมอบหมาย ในบางครั้งงานที่ทันทปฏิบัติอาจจะเป็นเวลาในการทำงานซึ่งอาจจะเป็นแบบกะ (night/shift work) หรือเป็นงานที่ต้องทำเกินเวลาปกติ หรืออาจจะเป็นงานที่ซ้ำซากน่าเบื่อไม่ท้าทาย (repetitiveness & boredom) หรือภาระงานที่มีมากเกินไป (workload)

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทในองค์การเฉพาะบุคคลที่อาจจะกำกวม (role conflict) และขัดแย้งกันในหน้าที่ความรับผิดชอบ

4. ปัจจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยราบรื่น ระหว่างท่านกับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์ระหว่างท่านและเจ้านายและความเป็นเจ้านายและลูกน้อง

5. ปัจจัยเกี่ยวกับโครงสร้างและบรรยากาศในองค์กร ที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและกระบวนการในการตัดสินใจ

6. ปัจจัยทางด้านความปลอดภัยและความก้าวหน้าในอาชีพการงาน

ปัจจัยดังกล่าวเป็นแค่เพียง shortlist ที่นำเสนอเพื่อตั้งข้อสังเกตว่า ปัจจัยบางปัจจัยอาจจะส่งผลกระทบต่อผลกระทบนานและนำมาซึ่งความเครียด แต่สำหรับบางท่านอาจจะสามารถบริหารจัดการได้จนไม่เป็นที่มาของความเครียด จนถึงขั้นส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ (คอลัมน์ Human Corner โดย ดร.จุฑามาศ แก้วพิจิตร, ประชาชาติธุรกิจ : 6)

คุณภาพการศึกษาเริ่มต้นที่ครู

คุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจของความสำเร็จของนโยบายการศึกษาสำคัญ คือ จะเริ่มต้นแก้ไขคุณภาพการศึกษาที่ตรงไหนและอย่างไร หัวใจของคุณภาพการศึกษาอยู่ที่โรงเรียน การแก้ไขคุณภาพจะทำได้มากแค่ไหนก็ตาม จะไม่เกิดผลสำเร็จเลย ถ้าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงให้โรงเรียนเป็นที่สร้างการศึกษาที่มีคุณภาพได้ เมื่อโรงเรียนไม่มีคุณภาพนักเรียนจะไม่มีคุณภาพ และเมื่อนักเรียนไม่มีคุณภาพแล้ว การศึกษาจะมีคุณภาพได้อย่างไร

ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ คือ การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพนั่นเอง

คนที่จะทำให้คุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นคือ “ครู” เท่านั้น คำถามสำคัญ คือ ทำอย่างไรให้ ครูสอนอย่างมีคุณภาพ เมื่อครูมีความสำคัญเช่นนี้ นโยบายการศึกษาจึงต้องมุ่งตรงสู่การทำให้ครูสอนอย่างมีคุณภาพ นโยบายคุณภาพการศึกษาที่ต้องพิจารณามี 4 ประการ คือ

- 1) จะทำอย่างไรกับครูที่ไม่อยากเป็นครู
- 2) ทำอย่างไรให้ครูที่อยากเป็นครู สามารถเป็นครูที่ดีได้
- 3) ทำอย่างไรให้ครูที่ดี สามารถทำหน้าที่ครูได้อย่างมีคุณภาพ
- 4) ทำอย่างไรที่จะรักษาครูที่ดี ให้สามารถเป็นครูที่ดีต่อไปได้

ปัญหาครู : ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสภาวะสังคมโลก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเผชิญสภาวะการแข่งขันสูงและต้องเร่งพัฒนาคนของตนให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสามารถรับมือกับสภาวะที่ท้าทายดังกล่าวได้ ดังจะเห็นได้จากการที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาของอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ เมื่อเดือนสิงหาคม 2548 ได้ออกถ้อยแถลงร่วม (Joint Statement) ถึงความจำเป็นของอาเซียนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของภูมิภาค และสร้างอาเซียนให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง เพื่อให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์อย่างเท่าเทียม (ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย, 2548, สืบค้นวันที่ 1 กันยายน 2552)

ด้วยเหตุนี้นานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยจึงได้เร่งปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นแรงงานที่มีศักยภาพ ทั้งนี้ ปัจจัยหลักของการปฏิรูปการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพครู ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ (Reimers, 2003 : 12) โดย ดร.รุ่ง แก้วแดง มีความเห็นสอดคล้องกันว่าถ้าครูมีความรู้ ความสามารถ เสียสละ ตั้งใจสอนสั่งผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถแล้ว จะช่วยส่งเสริมให้เด็กไทยเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี เก่ง ฉลาด มีศักยภาพ มีความสุขและสามารถแข่งขันกับทุกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2544 : 134)

2. วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ชนิดการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและครูอัตราจ้าง ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ซึ่งทำการสอนอยู่ในปีการศึกษา 2554 จำนวน 2 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนในระดับประถมศึกษาทั้งหมด 204 โรงเรียน และมีจำนวนครูทั้งสิ้น 2,414 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและครูอัตราจ้างในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2554 ทั้งหมด 69 โรงเรียน และจำนวนครูทั้งสิ้น 345 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียดการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สืบหาข้อมูลครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีทั้ง 2 เขต
2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการกำหนดขนาดของความคาดเคลื่อน และระดับความเชื่อมั่น (Level of confidence : $1-\alpha$) ที่ 0.95
3. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากการดูจำนวนตัวอย่างจากตารางตามวิธีของ Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนครู 345 คน
4. ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นของการสุ่ม และแยกขนาดโรงเรียนตามพื้นที่ 10 อำเภอของจังหวัดจันทบุรี หลังจากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา (Quota Sampling) ตามพื้นที่แยกออกเป็น 4 ขนาดโรงเรียน และแต่ละขนาดสุ่มออกมา 3 โรงเรียน ในแต่ละอำเภอ
5. จากข้อ 4 จะได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนทั้งสิ้น 69 โรงเรียนจาก 10 อำเภอ และ 4 ขนาดโรงเรียน แล้วทำการสุ่มตัวอย่างครูจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 69 โรงเรียน โดยใช้เกณฑ์กำหนดจำนวนครูตัวอย่างตามสัดส่วนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียนและจำนวนครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2 ที่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน		จำนวนครู ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนขนาดเล็ก	82	30	466	69
โรงเรียนขนาดกลาง	112	30	1,458	207
โรงเรียนขนาดใหญ่	8	7	274	38
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	2	2	216	31
รวม	204	69	2,414	345

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดเจตคติต่ออาชีพครูมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อสำรวจปัจจัยการดำรงชีวิตของครูมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยแยกวัดระดับของความสำคัญของ ปัจจัยออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านครอบครัว ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดคุณภาพความเป็นอยู่เบื้องต้นของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ เกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย การพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

วิธีการเก็บข้อมูล

1. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2554 โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลถึงผู้อำนวยการโรงเรียนตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม โดยแจ้งช่วงเวลาที่จะขอเข้าไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ณ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ 10 อำเภอของจังหวัดจันทบุรี พร้อมทั้งรับแบบสอบถามกลับคืนภายในวันนั้น ในกรณีมีการนัดหมายวันเวลาในการรับแบบสอบถามคืนในวันอื่น

3. แบบสอบถามแต่ละชุดที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนการเก็บรวบรวมกลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ในส่วนของข้อมูลทั่วไป ส่วนการคำนวณหาข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ช่วงอายุ และอายุการทำงาน กับจำนวนภาระหนี้สิน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยใช้ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square)

3. ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สมรสแล้ว มีบุตร 2 คน วุฒิมัธยมศึกษาระดับปริญญาตรี มีอายุการทำงานตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงานอยู่ในระดับ 3 มีรายได้ตั้งแต่ 36,001 บาทขึ้นไป ครูส่วนใหญ่ไม่มีการทำบัญชีครัวเรือน ค่าใช้จ่ายอยู่ในช่วง 7,001-15,000 บาทต่อเดือน มีภาระหนี้สินตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป เป็นคนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี อาศัยอยู่บ้านตนเอง ปัญหาที่ทำให้ครูเครียดมากที่สุดได้แก่ ปัญหาจากภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากงานสอน ปัญหาภาระหนี้สินมาก และครูส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริม

ครูมีเจตคติที่ดีถึงดีมากต่ออาชีพของตนเอง ในทุก ๆ เรื่อง เช่น เป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของสังคม และครูมีความภูมิใจในอาชีพตนเอง สำหรับปัจจัยการดำรงชีวิต ครูมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ในด้านครอบครัว การประกอบอาชีพครูทำให้ครอบครัวภาคภูมิใจ ครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องบทบาทหน้าที่ ครูต้องรับผิดชอบงานอื่นมากกว่างานสอน เช่น งานเอกสารหลักฐาน การทำผลงานวิชาการต่าง ๆ และการที่ต้องไปอบรมบ่อย ๆ จนไม่มีเวลาเตรียมตัวในการสอน และไม่คอยได้สอน ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมในการทำงานครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ครูมีความสุขเวลาสอนหนังสือ แต่จะควบคุมอารมณ์ไม่ได้เมื่อเจอปัญหา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ครูมีรายได้ไม่พอเพียงกับค่าใช้จ่าย

คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่เบื้องต้นพบว่า ครูไม่ค่อยชอบออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.23$) การตรวจสุขภาพร่างกายประจำปี ปฏิบัติได้ไม่ค่อยสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.41$) ด้านการดูแลสุขภาพของตนเอง ครูมีการปฏิบัติตัวดี อยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.736-4.45$) ส่วนด้านการพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ ครูมีการปฏิบัติตัวได้ดี โดยเฉพาะนิยมซื้อสินค้าด้วยเงินสดมากกว่าเงินผ่อน ($\bar{X} = 4.18$) ในส่วนของการการทำบัญชีครัวเรือนนั้นครูไม่ให้ความสำคัญกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{X} = 2.35$)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนภาระหนี้สินกับช่วงอายุของครู ด้วยค่าไค-สแควร์ พบว่า ภาระหนี้สินของครูขึ้นอยู่กับช่วงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าครูที่มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี จะมีภาระหนี้สินตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป ในขณะที่ ครูที่มีอายุน้อยกว่า 21 ปี จะไม่ค่อยมีภาระหนี้สิน หรือภาระหนี้สินน้อยตามช่วงอายุ ดังตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนภาระหนี้สินกับอายุการทำงานของครู ด้วยค่าไค-สแควร์ พบว่า จำนวนภาระหนี้สินของครูสัมพันธ์กับอายุการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูส่วนใหญ่ที่มีอายุการทำงานตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไปจะมีจำนวนภาระหนี้สินมาก คือมีหนี้สิน ตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป เมื่อเทียบกับครูที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ดังตารางที่ 3

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง จำนวนภาระหนี้สินกับการทำบัญชีครัวเรือน ด้วยค่าไค-สแควร์ พบว่า จำนวนภาระหนี้สินของครูไม่สัมพันธ์กับการทำบัญชีครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

ปัญหาที่พบ ครูมีภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไปโดยเฉพาะงานเอกสารและภาระที่ครูต้องไปอบรมบ่อย ๆ ทำให้ครูไม่มีเวลาในการเตรียมตัวในการสอน ปัญหาที่ทำให้ครูเครียดมากที่สุดก็คือ ปัญหาภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบที่ไม่ใช่งานสอน ครูขาดจริยธรรมและจิตสำนึกในความเป็นครู มีภาระหนี้สินมาก ครูเร่งทำผลงานวิชาการจนไม่มีเวลาให้กับลูกศิษย์ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละ และค่าไค-สแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนภาระหนี้สินของครูกับช่วงอายุ

จำนวนภาระหนี้สิน	ช่วงอายุ										Pearson chi- square
	ต่ำกว่า 21 ปี	ร้อยละ	21-30 ปี	ร้อยละ	31-40 ปี	ร้อยละ	41-50 ปี	ร้อยละ	51-60 ปี	ร้อยละ	
ไม่มีหนี้สิน	1	50.00	19	23.80	11	16.90	8	13.10	25	18.20	
ต่ำกว่า 100,000 บาท	0	0.00	20	25.00	7	10.80	2	3.30	7	5.10	
100,001 – 200,000 บาท	1	50.00	11	13.80	4	6.20	2	3.30	5	3.60	P = .00
200,001 – 300,000 บาท	0	0.00	3	3.80	5	7.70	3	4.90	11	8.00	
300,001 – 400,000 บาท	0	0.00	2	2.50	1	1.50	3	4.90	5	3.60	
400,001 – 500,000 บาท	0	0.00	5	6.30	3	4.60	5	8.20	5	3.60	
ตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป	0	0.00	20	25.00	34	52.30	38	62.30	79	57.70	
รวม	2	100.00	80	100.00	65	100.00	61	100.00	137	100.00	

ตารางที่ 3 ค่าร้อยละ และค่าไค-สแควร์ของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนภาระหนี้สินของครูกับอายุการทำงาน

จำนวนภาระหนี้สิน	อายุการทำงาน								Pearson chi-square
	ต่ำกว่า 5 ปี	ร้อยละ	5-10 ปี	ร้อยละ	11-16 ปี	ร้อยละ	17 ปีขึ้นไป	ร้อยละ	
ไม่มีหนี้สิน	22	30.10	7	12.10	1	5.00	34	17.50	
ต่ำกว่า 100,000 บาท	16	21.90	9	15.50	2	10.00	9	4.60	
100,001 – 200,000 บาท	12	16.40	3	5.20	1	5.00	23	6.70	P = .00
200,001 – 300,000 บาท	2	2.70	7	12.10	0	0.00	16	6.70	
300,001 – 400,000 บาท	3	4.10	1	1.70	0	0.00	7	3.60	
400,001 – 500,000 บาท	2	2.70	6	10.30	1	5.00	9	4.60	
ตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป	16	21.90	25	43.10	15	75.00	115	59.30	
รวม	73	100.00	58	100.00	20	100.00	194	100.00	

ตารางที่ 4 ค่าร้อยละ และค่าไค-สแควร์ของความสัมพัธ์ระหว่างจำนวนภาระหนี้สินของครูกับการทำบัญชีครัวเรือน

จำนวนภาระหนี้สิน	การทำบัญชีครัวเรือน				Pearson chi-square
	มี	ร้อยละ	ไม่มี	ร้อยละ	
ไม่มีหนี้สิน	25	18.80	39	18.40	
ต่ำกว่า 100,000 บาท	12	9.00	24	11.30	
100,001 – 200,000 บาท	10	7.50	13	6.10	
200,001 – 300,000 บาท	7	5.30	15	7.10	P = .12
300,001 – 400,000 บาท	9	6.80	2	0.90	
400,001 – 500,000 บาท	6	4.50	12	5.70	
ตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป	64	48.10	107	50.50	
รวม	133	100.00	212	100.00	

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของครู จำแนกตามปัญหาที่ทำให้เครียดมากที่สุด

ปัญหาที่ทำให้เครียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปัญหาทางด้านครอบครัว	36	10.40
ปัญหาด้านภาระหนี้สิน	75	21.70
ปัญหาทางด้านสังคม	25	7.20
ปัญหาเรื่องงานสอน	36	10.40
ปัญหาเรื่องสุขภาพ	37	10.70
ปัญหาจากภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ	136	39.40
รวม	345	100.00

100.00

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ครูมีเจตคติที่ดีถึงดีมากต่ออาชีพของตนเองในทุก ๆ เรื่อง เช่น ครูมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แน่งน้อย ชูนิกร (2546 : 56-66) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี แล้วพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งอยู่ในระดับมาก สำหรับปัจจัยการดำรงชีวิตของครู ครูมีระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านครอบครัว การประกอบอาชีพครูทำให้ครอบครัวภาคภูมิใจ ด้านบทบาทหน้าที่ ครูต้องรับผิดชอบงานอื่นมากกว่างานสอน จนไม่มีเวลาเตรียมตัวในการสอน และไม่คอยได้สอน ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมในการทำงานครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ครูมีความสุขเวลาสอนหนังสือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ครูมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนธรรม รัชย์ศรี (2546 : 100) ที่ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูในเขตอุตสาหกรรม : กรณีศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยภาพรวมและรายด้านคือ ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเพียงพอ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ความมั่นคงในงาน การพัฒนาและการเจริญเติบโต บุคลากรทางสังคมและเวลาว่างของชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยครูยังมีความต้องการด้านค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน ต้องการมีโอกาสในการได้รับการอบรม ดูงานอย่างทั่วถึง และได้รับมอบหมายงานอย่างเป็นธรรมจึงอาจส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูอยู่ในระดับปานกลาง

4. สรุปผล

ครูส่วนใหญ่ มีภาระหนี้สินตั้งแต่ 500,001 บาทขึ้นไป ปัญหาที่ทำให้ครูเครียดเกิดจากภาระงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ เช่น การจัดทำเอกสารหลักฐาน การตรวจประเมินคุณภาพการศึกษา และปัญหาหนี้สิน ครูมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพในทุก ๆ เรื่อง ครูมีความคิดเห็นต่อปัจจัยการดำรงชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านครอบครัว การประกอบอาชีพครูทำให้ครอบครัวภาคภูมิใจ ด้านสังคมและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ครูมีความสุขเวลาสอนหนังสือ แต่จะควบคุมอารมณ์ไม่ได้เมื่อเจอปัญหา ปัจจัยด้านเศรษฐกิจครูมีรายได้ไม่พอเพียงกับค่าใช้จ่าย มีความคิดเห็นในระดับปานกลางในด้านบทบาทหน้าที่ ส่วนคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ครูปฏิบัติตัวได้อยู่ในเกณฑ์ดี จำนวนหนี้สินมีความสัมพันธ์กับช่วงอายุและอายุการทำงานของครู ปัญหาที่พบ ครูมีภาระงานอื่นมากเกินไป ครูต้องรับผิดชอบงานอื่นมากกว่างานสอน จนไม่มีเวลาเตรียมตัวในการสอน ครูขาดจริยธรรม มีภาระหนี้สินมาก ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอนของครู ควรพัฒนาครูในสาระเกี่ยวกับการสอน กระตุ้นให้ครูควรรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ครูควรมีความพอใจในสิ่งที่ตนมี ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ควรเพิ่มความสำคัญของครู ปรับเพิ่มสวัสดิการให้กับครูเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และควรลดภาระงานอื่นลงเพื่อให้ครูได้มีเวลาทบทวนและเตรียมการสอนมากขึ้น การให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของครู และวิถีชีวิตของครูที่ควรจะเป็น เพื่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับการศึกษาของชาติในอนาคต เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย

5. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2545. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- คอลัมน์ Human Coner โดย ดร.จุฑามาศ แก้วพิจิตร. **โครงการบัณฑิตศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.** (ประชาชาติธุรกิจ วันที่ 7 มกราคม 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 3654). ออนไลน์เข้าถึงจาก <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=194.0> ; วันที่สืบค้น 14 กันยายน 2554.
- แก่น้อย ชูนิกร. 2546. **การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี.** ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัญหาครู: ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทย.** 2548. ออนไลน์เข้าถึงจาก [http://images.somjaiswu.multiply.multiply.com/attachment/0/RtF@cAoKCokAADDp@wY1/%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B9%20\(revised\).doc?nmid=55296013](http://images.somjaiswu.multiply.multiply.com/attachment/0/RtF@cAoKCokAADDp@wY1/%E0%B8%9B%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B9%20(revised).doc?nmid=55296013). วันที่สืบค้น 1 กันยายน 2552.
- รุ่ง แก้วแดง. **ประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก.** ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2544.
- วัฒนธรรม รัชชบุรี. 2546. **คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการครูในเขตอุตสาหกรรม: กรณีศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ.** ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. 2548. **หลักรัฐประศาสนศาสตร์ แนวคิดและทฤษฎี.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เวสต์เทรด ประเทศไทย.